

Landsmøtet i NAGS 1995

Landsmøtet ble arrangert i Viking Hotell i Trondheim den 11 og 12 mars.

"Fagdagen"

Den første dagen ble arrangert av Trøndelag Amatørgeologiske forening (TAGS) som samtidig feiret sitt 20 års jubileum. 61 stykker hadde møtt opp på lørdagen.

Først på programmet var et kåseri ved geolog Gunnar Juve som fortalte om mineraler i Trøndelag. Han startet med gjennomgå den geologiske utviklingen i Skandinavia og Europa med dannelsen av det Fennoskandiske skjold, og deretter de kaledonske og hercynske fjellkjedefoldninger. Så gikk han kort gjennom de malmmineraliseringene som finnes i Europa og det tidligere Sovjetunionen, for så å begynne med de norske.

Han startet med Feragenfeltet i Trøndelag som ble drevet på kobber, pyritt og krom, samt litt gull. Deretter viste han lysbilder fra 50 års jubileet for frigjøringen av Finnmark, for så å gå over til grensen til Russland hvor man har verden dypeste borehull; 12 km! Vi fikk også se bilder fra dagbruddene i Nikkel og eksempler på den kraftige forurensningen i området.

Turen gikk så til Stekkenjokk som ligger i Sverige, rett ved grensa mot Trøndelag. Her viste bilder av en jernhatt, en omvandlingssone med gedigent kobber og kobberholdige sekundærmineraler. Etter dette ble det vist bilder fra Olavsgruva i Røros, Killingdal gruve som ble nedlagt 1987 og Mørkvasshei molybdengruve. Han avsluttet med bilder fra Norges eneste tinnforekomst; Tørdal.

Neste post på programmet var et foredrag ved advokat Bård Dagestad hos NGU. Han gikk gjennom den nåværende bergverksloven og forslagene til den nye. Først presenterte han de tre grunnprinsippene for den nåværende loven:

- Alle mutbare mineraler eies av staten
- Alle kan mute forekomster.
- Bergfrihet.

Han presiserte at alle ikke mutbare mineraler (egenvekt < 5 gr/cm) eies av grunneier og uttak er straffbart uten hans tillatelse. Prøver av mutbare mineraler kan tas ut uten grunneiers tillatelse. Dette gjelder også følgemineraler når

dette er for å undersøke forekomsten nærmere. Han innrømmet at bevisbyrden er vanskelig når det gjelder om prøven er tatt for undersøkelse eller samling. Allemannsretten gjelder også for samlere, man kan ta en stoff til egen samling som ligger i løsmasse uten grunneiers tillatelse. Han opplyste også at man har gitt konsesjon på drift av mineraler på grunn av deres samlerverdi og ikke metallverdi (Bømlø). Den rette måten å gå fram på mente han, var først å lete etter drivverdige mineraler, deretter ta ut prøver for å se om forekomsten var drivverdig, så søke om utmål og driftskonsesjon.

Forslaget til den nye mineralloven ønsker å utvide mutbarheten til også de nåværende ikke mutbare mineralene. Justisdepartementet er i mot dette. Forslaget gir fri leterett for alle mineraler, mulighet for å registrere funnet og opsjonsrett. Grunneier har rett til erstatning for uttak. Pukk, grus og sand er unntatt fra lovforslaget.

Siste foredragsholder var Rolf Dahl, fylkesgeolog i Sør-Trøndelag. Hans tema var: Hva gjør fylkesgeologene og kan vi samarbeide. Han begynte med å fortelle hvilke arbeidsoppgaver fylkesgeologene hadde: næringsutvikling, planlegging og veiledning. 9 av 18 fylkeskommuner har en fylkesgeolog og ansvarsområdet og oppgavene kan variere noe innen hver enkelt fylkeskommune. Han hadde følgende forslag til samarbeid med amatørgeologer:

- Bidra til ordnede forhold når det gjaldt mineralleting.
- Forslag til fylkes- eller kommunestein.
- Mineraljaktkonkuranser
- Bidra til økt interesse for geologi i samfunnet.

Møtet ble avsluttet med at det ble dannet tre grupper som skulle diskutere følgende tema og levere resultatet på søndagens møte.

Festkvelden

Om kvelden arrangerte TAGS jubileumsmiddag i Hotell Vikings møtelokaler. Dette ble en hyggelig kveld med taler, gratulasjoner, gaver og forskjellig underholdning, blant annet hvordan man smelter jern ved hjelp av en termittbombe. Det hele varte langt ut over natta.

Årsmøtet

20 foreninger møtte opp på NAGS' årsmøte

kl 0900 på søndag. 12 punkter sto på dagsorden:

1. Godkjenning av innkalling: Godkjent uten kommentarer.
2. Godkjenning av dagsorden: Godkjent uten kommentarer.
3. Valg av møteleder: Hans Vidar Ellingsen ble enstemmig valgt.
4. Sekretariatets årsberetning: Årsberetningen ble lest av møteleder. Årsberetningen ble tatt til etterretning uten kommentarer.
5. Regnskap for NAGS for 1994: Kasserer Øivind Juul Nilsen gjennomgikk regnskapet. Årsmøtet godkjente resultat- og balansekontoene og sekretariatet ble meddelt ansvarsfrihet. Kasserer tok opp et problem han hadde, nemlig manglende innbetalingsfrist for kontingenten til NAGS.
6. Arrangement av Nordisk Stein- og Mineralmesse 1996: Det var opprinnelig ikke kommet inn noen søknader om å få arrangere messe i 1996. Opdalitten kom med en sen søknad om å få arrangere messe i Oppdal og redegjorde for planene. Årsmøtet gikk inn for søknaden og ønsket lykke til. Øvre Romerike og Solør og Omegn Geologiforening gjorde rede for fremdriften av '95 messen i Kongsvinger. Man er i rute, men det er foreløpig få utstillere. Påmeldingsfristen er derfor utsatt til 2. mai. (*Senere har påmeldingene strømmet på fra inn- og utland og man tar også etteranmeldte helt fram til rett før messa, red. anm.*)
7. Rapport og Messeregnskap for 1994: Egil Jensen orienterte om messen. Det var totalt 600 meter bord, 80 utstillere og 2700 besøkende. På grunn av problemer med kassereren til Moss og Omegn Geologiforening var hverken messeregnskap eller foreningens regnskap tilfredsstillende avsluttet. Det ble opplyst om at resultatet for messen ville ligge rundt 15000 kroner. Disse pengene er allerede overført til NAGS. Styret beklaget episoden og lovet bot og bedring.
8. Medlemsbladet Stein: Redaktør Geir Henning Wiik redegjorde for 1993 og delte ut prøver av nr. 1 '95 med sitt nye format. Regnskapet ble gjennomgått av kasserer og godkjent av årsmøtet. Redaktøren ble deretter meddelt ansvarsfrihet. Bladets

regnskaper er gjennomgått av revisor Tor Hauge, men er ikke underskrevet av ham, fordi han ikke er NAGS valgte revisor. Ved valg av ny revisor vil han bli bedt om å revidere regnskapet for Stein 1994.

9. Reisefordelingsfondet: Det var kommet inn tre skriftlige forslag. Kasserer gjorde rede for modell 2, modell 1 og 3 er sendt skriftlig til foreningene og ble derfor ikke referert. Styret gikk inn for modell 2. Det ble en diskusjon om navnet, «reisefordelingsfondet» er i utgangspunktet feil. Det ble stilt forslag om endring til «årsmøtefondet» og vedtektene endres i henhold til dette. Modellen sier ikke hvor mye hver enkelt forening får dekket av reiseutgifter. Halden Geologiforening stilte forslag om et fast bidrag fra alle årsmøtedeltagere, f.eks kr 400,- som går til reiseutgifter, dette med tanke på foreninger med store reiseutgifter. Forslaget medfører at styret må jobbe videre med saken. Formannen mente at man ved dette landsmøtet kunne følge modell 2. Dette ble vedtatt. Halden Geologiforenings forslag skal tas på neste årsmøte, eventuelt messemøte.
  10. Kontigent: Dagens kontigent, kr 15,- som fordeles med 6,- til reisefordelingsfondet 9,- til drift, ble foreslått øket med kr 5,-. Dette ble vedtatt.
  11. Endring av vedtektene: Styret hadde mottatt et brev fra Øvre Romerike og Solør og Omegn Geologiforening om endring av vedtektene. Ola Bredalen redegjorde for forslaget. Formannen redegjorde for styret synspunkter. Han mente at forslaget var for generelt, det var ikke mulig å gjennomføre så mange endringer uten å konkret å vise til punkt for punkt i vedtektene og deretter til endringen.. Forslaget ble nedstemt med 15 mot 5 stemmer.
  12. Valg: Valgkomiteen, Odd Larsen og Geir Henning Wiik ved sistnevnte, ga en orientering om valgkomiteens arbeidsrutiner og avga innstilling. Valgkomiteen gir styret (ikke form. og red.) mulighet til å konstituere seg selv.
- Leder: Hans Vidar Ellingsen, ikke på valg.
Nestleder: Egil Jensen, gjenvalgt for 2 år.
Sekretær: Bjørn Holt, ikke på valg.

Kasserer: Øivind Juul Nilsen, gjenvalgt for 2 år.
Redaktør: Geir Henning Wiik, gjenvalgt for 1 år.

Valgkomite

Tor Sørli valgt for 2 år

Nils Abildgaard valgt for 2 år

Odd Larsen gjenvalgt for 2 år.

Revisor: Anne Torvaldsen valgt for 2 år.

Varamann: Arne Bye?

Årsmøtets formelle program ble avsluttet kl 1200.

Resultatet av lørdagens gruppemøter vil bli gjengitt en annet sted i bladet.

HJB

Termitblandingen framført i det fri

Espeland tømmer ut jern

Noen tanker omkring landsmøtet

ved formann Hans Vidar Ellingsen

NAGS's årsmøte ble i år arrangert i Trondheim sammen med Trøndelag Amatørgeologiske Forening (TAGF), som samtidig feiret sitt 20-års jubileum. Referat fra trøndernes program og fra årsmøtet er bekjentgjort annet sted i bladet, men her vil formannen komme med noen ytterligere refleksjoner. Det var med spent forventning vi imøteså dette årsmøtet. Ville det bli suksess eller fiasko? Det var klart at arrangementet ville bli en økonomisk anstrengelse både for foreningene og for NAGS selv, rett og slett på grunn av geografien. Ville de foreningene som årvisst har møtt frem tidligere, skremmes av den lange reisen? Ville vi friste foreningene fra andre deler av landet til å delta? Vi ble positivt overrasket. Fellesarrangementet med TAGF ble vellykket, med interessante og aktuelle innlegg, og vi fikk innblikk i foreningens liv i fest og arbeide. Både de trofaste årvisse, såvel som nye foreninger som vi hittil ikke hadde sett, stilte opp. Vi må si oss meget tilfreds med en geografisk spredning blant foreningene som vi vel neppe har hatt maken til tidligere. Vi registrerte engasjert deltakelse og livlige diskusjoner blant deltakerne, noe som tydet på at de både bidro med og fikk impulser. De sosiale sidene ved arrangementet ble ivaretatt med trønderstil og gjestfrihet. Dermed noen refleksjoner som tema for videre diskusjon og debatt:

De siste tre års eksperimenter med å utvide rammen på årsmøtene, synes å ha slått an. Det er et utstrakt behov for å møtes og bli kjent og knytte kontakter, for å utveksle meninger og synspunkter og for å lære av hverandre. I denne retningen kan man gjøre mere. Hva om vi gjorde årsmøtene til «årets vinterbegivenhet» med større vekt også på faglige innslag ved siden av de formelle og de sosiale? Vi kunne tenke oss en rekke steder i landet hvor slike arrangementer kunne passe. Dette vil imidlertid kreve en utvidet finansieringsramme ved siden av et større arrangementsmessig arbeid, men erfaringen hittil tyder på at det kan være verd å tenke i de baner. Hermed overlater vi til medlemmene til å tenke over dette og eventuelt

å ta det opp på årets messemøte.

Fra før har vi årlig «Nordisk Stein og Minerelmesse», som sommerens begivenhet, et stort løft for den eller de foreninger som tar på seg arrangementene. I år står vi i tillegg for et nordisk symposium i Moss, hvor vi håper på bred deltakelse. En vinterlig begivenhet, vil komplettere det hele.

Det går frem av gruppearbeidene at foreningene er på søk etter å synliggjøre seg mer og etter felles oppgaver også i en bredere samfunnmessig sammenheng. Vi vil hilse velkommen alle bidrag og ideer i denne sammenheng særlig der NAGS vil kunne yte sitt bidrag. NAGS oppfordrer til debatt og diskusjon, i form av bidrag i «STEIN», eller i brev til oss.

Gruppmøtene

I likhet med de seneste årsmøtene ble det også denne gang arrangert gruppemøter omkring aktuelle temaer. Denne gangen hadde vi valgt følgende:

1. Amatørenes forhold i det nye regelverket
2. Økonomi. Hvordan skaffe midler til forenin-

genes drift

3. Muligheter for felles tiltak og samarbeid mellom foreninger

Her er et sammendrag fra gruppens diskusjoner. Etter vår mening kommer det frem mange synspunkter som det er vel verdt å merke seg, og som kan være emner til videre behandling i foreningene eller mellom ulike foreninger.

1. Regelverket (Gruppeleder Øivind Juul Nilsen). Grunnlag for diskusjonen ble lagt i innlegget «Den nye bergverksloven og amatørgeologene» som ble holdt av Bård Dagestad fra Bergmesteren i Trondheim. Dette at alle mineraler vil bli mutbare vil endre dagens situasjon vesentlig. Gruppen diskuterte seg først frem til noen aktuelle temaer for videre diskusjon. - Grunneiernes forhold til amatørerne i den nye loven - Nasjonalparker - regelverk - Forholdet til myndighetene - lovmessige. Fylkesmann, vernemyndigheter o.s.v. - Finners rett til forekomsten - Fossiler? Grunneiernes eiendom? - Eierforhold rundt dumpede masser? - Skjerpeseddel - Allemannsretten. Grunneiernes forhold til amatørerne i den nye loven - Gruppen mente at den nye loven vil føre til at det må bli

Vi ses på mässorna 1995!

Som vanligt, ring oss gärna i förväg

så packar vi med speciellt till Dig

just det Du har tänkt att köpa av oss!

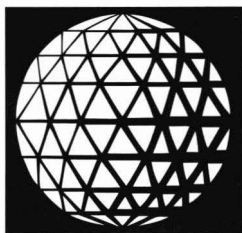
Stockholm
10 - 11 Juni

Kopparberg
17 - 18 Juni

Strömsbruk
1 - 2 Juli

Västerås
7 - 8 Oktober

Långban
5 - 6 Augusti

RUBÉCO
STEN & MINERAL HB

Runa och Berth

 013 - 14 07 50

en bedre disiplin blant amatører. Det vil i mye større grad enn i dag bli nødvendig å klarere grunneierhold. Eksempler på at dette er veien å gå kan sees i de avtaler som er inngått mellom amatører og bedrifter/utbyggere. Gardemoen-utbyggingen, Åheim (peridot) - Etablere samarbeid mellom amatører og grunneiere for spesielt interessante forekomster/områder. - Skjerpung, med rett til å ta ut mineraler etter avtale med grunneier. Som nåværende lov for mineraler ned egenvekt over 5. - Skjerpebrev bør innføres. Hva med skjerpavgift på lik linje med fisketrygdavgift? Inntektene kan gå til informasjon til amatører og grunneiere. - Grunnleggende prinsipper i loven på baksiden av skjerp brevet! - Staten som grunneier- Statens skoger- Vegkontorene i fylkene - Krafutbyggings-selskaper o.s.v. Hvordan få disse i tale? - Etablere avtaler med grunneierlag/foreninger På lik linje ned jaktrett bør også skjerp rett kunne utarbeides/innås. - NAGS må bli høringsinstans for Nærings- og Energidepartementet.

Nasjonalparker - regelverk - NAGS utarbeider skriv til fylkesmennene i de aktuelle fylkene med spørsmål om hvilke regler som er gjort gjeldende for de respektive Nasjonalparkene. - NAGS utarbeider en oversikt over de forskjellige typer verneklasser, og hva disse innebærer av restriksjoner. Dette sendes alle foreninger. Fossiler. Grunneiers eiendom? - Disse faller etter gruppens mening utenfor loven. Har grunneier retten etter § 399? NAGS undersøker hvordan forholdene er rundt dette. Eierforhold rundt dumpede masser fra f.eks. fra tunnel. - Hvem er eiere av dumpet masse. Masse i et utfyllingsområde? Masse som er mellomlagret for gjenbruk? Hva med mineralleting i denne type masser? NAGS bør arbeide for å avklare noen av disse spørsmålene.

Allemannsretten Ut fra tidligere tolkninger av lovverket vil allemannsretten kunne gjøres gjeldende dersom en amatør tar med seg 1-2 stuffer til egen samling fra utmark. Forøvrig ble det en mindre diskusjon om EØS og hva som vil skje videre på bakgrunn av det nye regelverket her. Det ble ikke trukket noen konklusjoner.

2. Økonomi (Gruppeleder Egil Jensen).
Utgangspunktet må være behovet til den enkelte forening. Runden rundt bordet viste at det var

stor forskjell på foreningene i så måte. Tunge poster for de enkelte foreninger er husleie og strøm. De fleste har en flerdelt kontingent - hovedmedlem, familiemedlem, junior, honnør, støtte medlem. Aktuelle inntektsmuligheter.

- Turavgifter
- Salg av guider
- Kaffepenger på møtene
- Åpne temamøter med inngangspenger
- Lotteri internt/ekstern. Bør også ha andre gevinster enn stuffer.
- Auksjon 1 - 2 ganger pr. år. Foreningene må kjøpe/få gode stuffer som er gode nok for auksjon.
- Årsfest
- Utleie av utstyr, Mikroskop, steinsag etc.
- Avgift for bruk av foreningens utstyr
- Egne steindager som er åpne for publikum, med diverse aktiviteter
- Julemesse eller lignende. Foreningens medlemmer selger sine produkter
- Loppemarkeder
- Utstillinger med salg, f.eks. i kjøpesentra
- Kursvirksomhet. F.eks. foto, sliping. Arrangement av kurs med offentlig støtte
- Bingo
- Støtteannonser fra bedrifter i foreningens brosjyrer etc.
- Søke om kulturmidler. Dette kan være til vanlig drift eller til spesielle tiltak
- Søke banker, forsikrings selskaper etc. Om økonomisk støtte, premier etc.
- Foreninger i et og samme fylke kan gå sammen om å søke fylkesmidler
- Salg av T-skjorter eller andre artikler
- Mange kommuner gir lettere støtte når foreningene driver barne- og ungdoms-arbeid. Det kan være en mulighet å ha egne ungdoms-grupper.
- Generelt bør foreningene søke årlig om kulturmidler for å synliggjøre seg
- Profileringstiltak som i første omgang ikke er inntektsbringende, kan på sikt virke positivt, siden det synliggjør foreningen på en aktiv måte NB!! De inntektsbringende tiltak må ikke bli en belastning. Tiltakene må legges opp slik at de blir samlende, miljøskapende og fremmer hobbyvirksomheten.

3. Felles tiltak og samarbeid. (Gruppeleder Bjørn Holt).

Alle var enige om at man burde forsøke å utvide samarbeidet med andre lag og foreninger. Som et eksempel ble det tatt frem samarbeide mellom geologiforeningene ved felles arrangementer av alle slag. Så som turer, foredragsholdere, messer, felles møter, etc. Det finnes eksempler på foreninger som har samarbeid mellom geologiforeninger og historielag. Videre har det vært arrangert slipekurs i samarbeide med AOF og andre opplysningsorganisasjoner. Andre samarbeidsformer som har vært prøvet var fellesarrangementer for geologi-, botanikk-, ornitologiinteresserte. Man savner årsberetninger fra andre foreninger, samt kontaktpersoner og turlister fra de enkelte foreninger, slik at det blir mulig for andre å bli med på turer og tilstelninger. Også oversikter over tursteder, foredragsholdere og kursledere finnes det lite av. Det ble etterlyst guider. Det var tydelig at man følte at det var tungt å få til noe mot det offentlige. En løsning som pekte seg ut kunne være å tilby noe som kunne gjøre oss mere kjent. Eksempelvis lage lokale utstillinger, lage skolesamlinger og klassesett. Overfor veivesenet og andre som jobber på geologisk interessante steder kan kanskje samme metode benyttes, slik som samlinger av materiale som kommer frem i anleggsperioden. Forutsetningen måtte jo være at man fikk varsel om og adgang til stedet for å foreta undersøkelser. Et annet innspill var å introdusere Månedens Sten for museer eller andre interesserte, hvor man hver måned presenterte et nytt mineral. Når det gjelder Fylkessteiner ligger det et stort potensiale i å legge produksjon av gaveartikler, smykker og souvenirer til geologiforeningene. Dette er noe som bør utnyttes og videreføres, selv om det også finnes private firmaer som jobber med dette. Et konkret tiltak fra gruppemøtet var at deltakerne utvekslet adresser og telefonnumre.

TURBESKRIVELSER

Under årsmøtet for NAGS som ble avholdt i Trondheim i tilknytning til Trøndelag Amatørgeologiske Forenings 20-års jubileum i mars, fikk vi overlevert tre turbeskrivelser som vi synes det er verd å omtale, nemlig: MOSTAD-MARKA, ØYBERGET og VASSFJELLET Alle disse befinner seg innen foreningens nærområde.

Det er verdt å fremheve disse turbeskrivelsene på tre måter:

- Som turbeskrivelser.** Omfattende og fyldestgjørende for dem som måtte få lyst på en engasjerende tur i det fri, enten det er for å samle mineraler eller for å se seg om på interessante og historiske steder på sin søndagstur. Her finnes kart, aktuelle fakta og historiske dokumenter som presenteres på en oversiktlig og smakfull måte. Her kan man leve seg inn i tidligere tiders liv og virksomhet, slik at man får en langt videre horisont for sin hobby enn det å bare banke stein.
- Som kulturhistorie.** Små og lettfattelige opplysningshefter som gjør det interessant og morsomt å ferdes på gjengrodde stier, uansett om man tilhører de steingale eller ei.
- Som eksempler på foreningsvirksomhet.** Kan det finnes noe mere engasjerende for en forening av vår type enn i fellesskap å arbeide med stoff som dette? Og samtidig så allmenntilgjengelig? En fremragende måte å synliggjøre foreningen på, som anbefales som eksempel til etterfølgelse. Vi imøteser nye turbeskrivelser med største interesse. Turbeskrivelsene kan kjøpes fra:

Trøndelag Amatørgeologiske Forening,
Postboks 953,
7001 TRONDHEIM.